

HANKUSZ ÉVA (MA)

Debreceni Egyetem

Témavezető: Hoffmann István

Összevető helynévizsgálatok a romániai Szatmár megye területéről

Előadásomban a romániai Szatmár megye területén fekvő települések helynévrendszereinek összevetésével foglalkozom. Az általam kiválasztott, egymással szomszédos települések névállományainak több szempontú vizsgálata ugyanis lehetővé teszi, hogy a névrendszerek között mutatkozó legfontosabb különbségekre rávilágítsak. Az egyes autonóm rendszernek tekintett névállományok ugyanis még egy viszonylag kisebb területen belül is jelentős különbségeket mutathatnak.

Mivel az összehasonlító névtani vizsgálatokban a névsűrűség fontos mutatónak számít, ezért első lépésben ennek alakulását mutatom be a vizsgálat alá vont településeken, illetve az azt befolyásoló tényezőket igyekszem számba venni. Ezt követően a helynévfajta településen belüli megoszlását vizsgálom, valamint a települések névsűrűségét helynévfajta szerint is összevetem. A névrendszerek vizsgálatának elengedhetetlen része a szerkezeti elemzés, így előadásom második felében a névrendszerek funkcionális-szemantikai és lexikális-morfológiai jellemzőit vetem össze.

HAVASI ZSUZSANNA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

Nyelvkönyvek és a gyorsan változó világ. A Színes Magyar Nyelvkönyv szövegeinek elavulása

A nyelvkönyvek időnek kitett munkák, hiszen magukon hordozzák keletkezésük korának nemcsak módszertanát, de nyelvallapotát is annak nyelvrendszerbeli és a társadalommal való összefüggésrendszerével együtt. „Szerkesszen mondatokat a megadott szavak felhasználásával! – felszabadulás, Magyarország, élet, megváltozik, óta” – kéri az 1979-ben megjelent Színes Magyar Nyelvkönyv egy instrukciója. Előadásom ezen tankönyv példaanyagának nyelvtörténeti vizsgálatával, a könyvben szereplő szövegek műveltségváltás okozta elavulásával foglalkozik. Kutatási kérdésem elsősorban arra vonatkozott, milyen szinteken bukkanhatunk a rendszerváltás előtti időszakot megjelenítő struktúrákra. Megkísértem elkülöníteni a pusztán az ideológiai változások miatt aktualitását veszített és az egyéb okokból elavulttá vált nyelvi adato-

kat, illetve ezeken az eseteken belül számos alkategóriát állítottam fel. Az okokat részletesen áttekintve felvetődik, számon kérhető-e egy nyelvtanító munkán az időtállóság. Vagy mutathatja-e éppen az egy nyelvkönyv erejéit, hogy megírásának kora után parodisztikusnak hat?

HEGYI ZSÓFIA (Bölcsész részismereti képzés)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Szentgyörgyi Rudolf

„Áldásod nyelvünk nem únja...” Az áldás szó vizsgálata etimológiai és jelentéstörténeti szempontok alapján

Az Anyanyelvünk évszázadai hallgatói konferencián az áldás szavunkkal kapcsolatos kutatásomat szeretném bemutatni kiemelve annak etimológiai és jelentéstörténeti vonatkozásait.

Előadásom elején röviden felvázolom az *áldás* szó jelentésszerkezetét és a jelentések közötti kapcsolatot. Ezt követően ismertetem a szó etimológiájára – az *áld* igére valamint az *-ás/-és* deverbális nomenképző eredetére vonatkozó nézeteket. Az etimológiai vizsgálat fontos megállapítása, hogy az *áldás* szó azon jellegzetessége, miszerint egyszerre rendelkezik két ellentétes jelentéskategóriával, az *áld* szó jelentésfejlődésére valamint a szócsaládjának tagjai közötti kapcsolatra vezethető vissza.

Ezután kívánom bemutatni azt a kutatásomat, mely során katolikus liturgikus népekekben vizsgáltam az *áldás* szó jelentéseit, párhuzamba állítva azokat az *áld* ige poliszém jelentéseivel. A kutatás következtetéseket enged levonni arra vonatkozóan, hogy az *áldás* szó Nagyszótárba fel nem vett ’magasztalás, dicsőítés’ jelentése milyen helyet foglal el a szó jelentésfejlődésében.

HERMANN GYÖRGY (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

Rendszerváltozás, jelentésváltozás – korszakváltás?

Nyelvtörténészek körében az utóbbi időben egyre többször fölmerül a kérdés: a rendszerváltozás korszakhatárnak tekinthető-e a magyar nyelvtörténetben? Kutatásom az Magyar értelmező kéziszótár két kiadásából (1972 és 2003) kiválasztott néhány szócikk összehasonlítása révén azt kívánja bemutatni, hogy milyen, a jelentésváltozásokban, illetve a nyelvhasználatban tetten érhető gazdasági, ideológiai, szociokulturális folyamatokról beszélhetünk a két